

Article History

Received / Geliş
30.12.2017

Accepted / Kabul
21.02.2018

Available Online / Yayınlanma
20.03.2018

THE ASSOCIATIVES OF THE CONCEPTS OF “REALITY” AND “EXPECTATION” ACCORDING TO THE SYRIANS WHO LEARNED TURKISH AT C1 LEVEL

C1 DÜZEYİNDE TÜRKÇE ÖĞRENEN SURİYELİLERİN “GERÇEK” VE
“UMUT” KAVRAMLARINA YÜKLEDİĞİ ÇAĞRIŞIMLAR¹

Yunus Emre ÇEKİCİ²

Abstract

Turkish education is a necessity for the Syrians who migrate to our country to adapt to social life. For this reason, there are various initiatives to teach Turkish to the Syrians at various stages from primary school to university. At this point, it is important to determine the associatives that the Syrians put into the concepts. Because the associative technique connects social life with language education. In this context, it is educationally and socially important to identify the associatives that the Syrian refugees put on the concept of "truth" and "expectation". Because the Syrians living in our country face with reality. Besides, they demand expectation for the future. For this reason, the words "real" and "hope" for the Syrians are vital. Determining the associatives of these two words can be supportive both in teaching Turkish and in solving social problems. In light of these reasons, the aim of this study is to determine the associatives related to the "reality" and "expectation" concepts of the Syrians learning Turkish at level C1. When collecting the datas, the learner wrote five different associatives for the concepts of "reality" and "expectation". The research group of the study consisted of Syrians students at level C1 at the Adana Science and Technology University TÖMER and the Mersin University TÖMER. In this research in the descriptive scanning model, the associatives of words were analyzed by taking frequency and percentage.

Key Words: Turkish Education for Syrians, Associative Field, Reality, Expectation.

Özet

Türkçe eğitimi, ülkemize göç eden Suriyelilerin sosyal yaşama uyum sağlayabilmesi için bir gerekliliktir. Bu nedenle ilkokuldan üniversiteye kadar birçok farklı basamakta Suriyelilere Türkçe öğretmek için çeşitli girişimler bulunmaktadır. Bu noktada, Suriyelilerin kavramlara yüklediği çağrışımları belirlemek önem kazanmaktadır. Çünkü çağrışım tekniği, dil eğitimiyle sosyal yaşamı bağdaştırır. Bu bağlamda Suriyeli mültecilerin “gerçek” ve “umut” kavramına yükledikleri çağrışımları tespit etmek, eğitimsel olduğu kadar sosyal açıdan da dikkate değerdir. Çünkü ülkemizde yaşayan Suriyeliler bir yandan gerçekle yüzleşmekte, öte yandan da geleceğe ilişkin umut talep etmektedir. Bu nedenle Suriyeliler için “gerçek” ve “umut” sözcükleri yaşamsal bir önem taşımaktadır. Bu iki sözcüğün çağrışımlarının belirlenmesi, hem Türkçe öğretiminde hem de sosyal sorunların çözümünde ön açıcı olabilir. Bu bağlamda araştırmada, C1 düzeyinde Türkçe öğrenen Suriyelilerin “gerçek” ve “umut” kavramlarına yönelik çağrışımlarını belirlemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, öğrencilerden “gerçek” ve “umut” kavramlarının kendilerinde uyandırdığı beşer farklı ifadeyi yazmaları istenmiştir. Çalışmanın araştırma grubu, Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi TÖMER ve Mersin Üniversitesi TÖMER’de C1 düzeyinde öğrenim gören Suriyeli öğrencilerden oluşmaktadır. Betimsel tarama modelindeki bu araştırmada söz konusu sözcüklerin çağrışımları, frekans ve yüzde alınarak analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suriyelilere Türkçe Öğretimi, Çağrışım Alanı, Gerçek, Umut.

¹ Bu çalışma, II. Gerçek ve Umut Arasında Suriyeli Mülteciler Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Öğretim Görevlisi, Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi TÖMER, yecekici@adanabtu.edu.tr

Giriş

Çağrışım, gerek ana dili gerek yabancı dil gerek de ikinci dil olarak Türkçe öğretiminde etkin bir biçimde işe koşulabilecek tekniklerden biridir. Bu teknik, sözcük öğretiminden yazma eğitime, konuşma eğitiminden dinleme eğitime varıncaya kadar Türkçe eğitiminin birçok farklı basamağında yararlı olabilir. Türkçe eğitimindeki katkısının yanı sıra kavramların sosyal, kültürel ve psikolojik yansımalarını sunması bakımından da çağrışım tekniği dikkate değerdir. Başka bir deyişle çağrışım, bir yandan Türkçe öğretim tekniği iken; diğer yandan da sosyal psikolojinin veri toplama aracı niteliğindedir. Bu bağlamda, konuyu berraklaştırmak adına, çağrışım kavramının tanımlarına göz atmak yararlı olabilir.

Çağrışım kavramı Güncel Türkçe Sözlük'te şöyle tanımlanmaktadır: 1. Bir düşünce, görüntü vb.nin bir başkasını hatırlatması, 2. Davranışlar, düşünceler ve kavramlar arasında yer ve zaman birliğinin etkisiyle kurulan bağlantılar sonucu, bilinç alanına bunlardan birisi girdiğinde ötekini de bilince çekmesi olayı, tedai (TDK, 2011: 481). Bir başka tanıma göre “çağrışım; davranışlar, düşünceler ve kavramlar arasında yer ve zaman birliğinin etkisiyle kurulan bağlantılar sonucu, kavramın tasarlama; tasarlamanın da yansımaya dönüşmesidir. Bir başka ifadeyle çağrışım, kavram ile kelime arasındaki geçiş aralığıdır” (Uçar, 2013: 2672). Takıl'a (2015: 3) göre çağrışım; bireyin belirli bir durum, nesne, simge ya da olay karşısında sebep-sonuç, yakınlık, zıtlık, zaman, mekân ilişkileri kurarak farklı bir durum, simge, olay ya da nesneyi aklına getirmesidir. Aktarılan tanımlardan da anlaşıldığı gibi çağrışım ile hatırlama, ilişkilendirme, karşılaştırma, birleştirme, çözümlenme, tasarlama ve yaratıcılık gibi bilişsel beceriler arasında dolaysız bir ilişki söz konusudur. Buradan hareketle çağrışım, kavramlar arasında birbirini hatırlatan bağlantılar bütünü şeklinde tanımlanabilir. Aynı zamanda insanın hayata tutum alışının hem yaratıcısı hem de göstergesidir. Çağrışım tekniği ise kavramlar arasındaki bağlantı yollarını betimleyen harita şeklinde tanımlanabilir.

Sosyolojiden psikolojiye, felsefeden eğitime kadar birçok disiplinin uğraş alanına giren çağrışım, dilbilimin de ele aldığı belli başlı konular arasındadır. Sözcüğün başka kavramlarla kurduğu ilişki, dilbilimde “çağrışım alanı” kavramıyla açıklanmış ve bu kavram, alanda ilgi çekici araştırmalara zemin hazırlamıştır. Korkmaz (1992: 35), çağrışım alanını “kelimelerin yansıttıkları kavramları çevreleyen ve onlarla sürekli bir ilişki halinde bulunan diğer kavram ve tasavvurların bulunduğu alan” olarak tanımlamaktadır. Vardar (2002: 58) ise aynı terimi “çağrışım yoluyla aralarında biçimsel ya da anlamsal bağlantılar kurulabilen sözcüklerin oluşturduğu bütün” şeklinde ifade etmektedir. Takıl (2017: 118), çağrışım alanının çeşitli değişkenler nedeniyle kişiden kişiye farklılaşabileceğini belirtmektedir:

Çağrışım alanlarının büyüklükleri ve çeşitlilikleri her insanda aynı olmaz. Bireylerin kelime hazineleri, iyi ya da kötü anıları, düşünme biçimleri, duyguları, hayalleri, istekleri, tercihleri çağrışımlar üzerinde farklılıklara sebep olmaktadır. Söz gelimi, aynı ailede doğmuş büyümüş tek yumurta ikizlerinin bile birbirinden farklı deneyimleri, hayal güçleri, düşünme biçimleri vardır. Dolayısıyla, bu ikizlerin birbirinden farklı çağrışım alanları oluşmaktadır.

Her insanın çağrışım alanının birbirinden farklı olduğu bilinen bir gerçektir. Bu farklılaşma, bireysel olabildiği gibi toplumsal da olabilmektedir. Eş deyişle, toplumların çağrışım alanları da birbirinden farklı olabilir. Bu durum, belirli kavramların çağrışımlarını tespit etmeyi zorlaştırmaktadır. Ancak kavramların çağrışımlarının tespit edilmesi, genelde dil öğretiminde özelde de sözcük öğretiminde yararlı olan bir öğedir. Çünkü birbiriyle ilişkili sözcüklerin, daha kolay öğrenileceği, genel kabul gören bir öğretim ilkesidir. Zihnin ilişkilendirme, karşılaştırma ve birleştirme yetisi, sözcük öğretimi açısından dikkate değerdir. İşte bu noktada, dil

öğretim sürecinde çağrışım alanı kuramı ön plana çıkmaktadır. Çünkü çağrışım alanı, “sözcük”ler arası hatırlatıcı ilişkinin incelenmesi ve öğretim sürecinde bu ilişkiden yararlanılması temeline dayanır. Bu bakımdan, çağrışım alanı kuramına dayalı araştırma ve uygulamaların, Türkçe eğitimine birçok noktada katkı sağlayacağını söylemek olanaklıdır. Bu bağlamda alan yazını incelendiğinde, çeşitli araştırmalara rastlamak olanaklıdır. Aytaş ve Erden’in (2011) çalışmasında, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sözel görsel çağrışım haritalarını kullanmanın gerekli ve yararlı olduğu vurgulanmaktadır. Aytaş ve Erden’in (2012) bir diğer çalışmasında çağrışım tekniğinin sözcük kazanıma olumlu etkisi üzerinde durulmuştur. Demir ve Melanlıoğlu (2011), Türkçe eğitiminde deyimlerin çağrışımla kazandırılmasına ilişkin örnekler sunmuştur. Kaya ve Taşdere (2016) ise, alternatif bir ölçme değerlendirme tekniği olan Kelime İlişkilendirme Testi (KİT) aracılığıyla ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi kapsamındaki Sağlık temasına ilişkin bilişsel yapılarını ve kavramsal değişimlerini ortaya koymuş ve Türkçe eğitiminde KİT’in kullanılabilirliği sonucuna varmıştır. Dumanlı Kadızade ve Özipek’in (2017) çalışmasında da anlamsal çağrışım kavramının odakta yer aldığı Türkçe eğitiminin, öğrencilerin konuşma becerisinin gelişiminde önemli etkilere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazınındaki söz konusu araştırmalar, çağrışım tekniğinin Türkçe öğretiminde verimli ve işlevsel olabileceğini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra bu kuram, sözcüklere yüklenen sosyal anlamın ortaya konulmasında da araştırmacılara ufuk çeşitliliği sunabilir. Hangi kavramın hangi kavramla ilişkilendirildiğini bilmek, toplumsal kabulleri, önyargıları, klişeleri ortaya koyarak hem toplumsal hem de eğitimsel sorunların çözümüne katkı sunabilir. Bu bağlamda, güncel bir konu olan Suriyelilere Türkçe öğretiminde de çağrışım tekniğinden yararlanılabilir.

Bilindiği gibi, Suriye İç Savaşı’nın ardından sayısı milyonlarla ifade edilen Suriyeli, ülkemize sığınmıştır. Sosyal ve dilsel entegrasyon sürecinde, diğer birçok uygulamanın yanı sıra Suriyelilere Türkçe eğitimi de önem kazanmaktadır. “Bugün yarın, 3 ayda, 6 ayda, 1 yılda vb. bitecek diye baktığımız ama 6 yıldır devam eden ve ne zaman kesin biteceği belli olmayan Suriye Savaşı; Türkiye’deki Suriyelilerin eğitimleri, özellikle ‘Suriyelilere Türkçe Öğretimi’ konusunda geçici değil, kalıcı ve sürdürülebilir çözümlerle yaklaşmamız gereğini ortaya koymuştur” (Kılıç, 2017: 30). Bu bağlamda ülkemizde yaşayan Suriyelilerin kavramlara yüklediği çağrışımların belirlenmesi, hem Türkçe öğretimine katkısı hem de sosyal sorunlara çözüm sunması açısından ele alınabilir. Suriyeli mültecilerin “gerçek” ve “umut” kavramına yükledikleri çağrışımların belirlenmesi, eğitimsel olduğu kadar sosyal açıdan da dikkate değerdir. Çünkü ülkemizde yaşayan Suriyeliler bir yandan *gerçekle* yüzleşmekte, öte yandan da geleceğe ilişkin *umut* talep etmektedir. Bu nedenle Suriyeliler için “gerçek” ve “umut” sözcükleri yaşamsal bir önem taşımaktadır. Aynı zamanda bu sözcükler, ülkemizde yaşayan Suriyeliler için sözlüklerdeki anlamlarına sığmamakta, farklı sosyal anlamlar içermektedir. Bu bağlamda söz konusu iki sözcüğün çağrışımsal alanının belirlenmesi, hem Türkçe öğretiminde hem de sosyal sorunların çözümünde ön açıcı olabilir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, C1 düzeyinde Türkçe öğrenen Suriyelilerin “gerçek” ve “umut” kavramlarına yüklediği çağrışımları belirlemek, tartışmak ve bu kavramların Türkçe derslerinde öğretimine ilişkin öneriler sunmaktır. Bu bağlamda çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Suriyelilerin gerçek kavramına yüklediği çağrışımlar nelerdir?
2. Suriyelilerin umut kavramına yüklediği çağrışımlar nelerdir?
3. Suriyelilere “gerçek” ve “umut” sözcükleri öğretilirken çağrışım tekniğinden nasıl yararlanılabilir?

Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin “gerçek ve umut” kavramlarına yükledikleri çağrışımları belirlemek, onların dünyasını anlamak adına bir başlangıç olabilir. Bunun yanı sıra Suriyelilerin söz konusu kavramlara yükledikleri çağrışımsal anlamı ortaya koymak, eğitimsel ve sosyal sorunların çözümü noktasında araştırmacılara ufuk çeşitliliği sunabilir.

Alan yazınında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ilişkin araştırmaların sayısı giderek artmaktadır. Bununla beraber Türkiye’de yaşayan Suriyeliler için Türkçe eğitimine yönelik araştırmaların sayısının ise sınırlı olduğunu söylemek gerekir. Bu araştırma, hem Suriyelilere yönelik Türkçe eğitime dikkat çekmesi hem de sosyal ve psikolojik olguların, eğitimin temel çıkış noktası olduğunu vurgulaması bakımından önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. “Tarama araştırmalarının amacı genellikle araştırma konusu ile ilgili var olan durumun fotoğrafını çekerek bir betimleme yapmaktır” (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel; 2016: 178). Bu çalışmada, öğrencilerin çağrışımlarını saptamak amaçlandığı için tarama modeli temel alınmıştır.

Araştırma Grubu

2016-2017 eğitim öğretim yılında, Mersin Üniversitesi Türkçe Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezi ile Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinde “Suriyeliler İçin İleri Düzey Türkçe Eğitimi” programı kapsamında Türkçe kursuna katılan C1 düzeyindeki 54 Suriyeli öğrenci, bu araştırmanın grubunu oluşturmaktadır. Araştırma grubunun % 56’sı erkek, % 46’sı kadın; %81’i lise mezunu, %19’u üniversite mezunudur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmanın amacı doğrultusunda, öğrencilerden “gerçek” ve “umut” kavramlarının kendilerinde uyandırdığı beşer farklı sözcüğü yazmaları istenmiştir. Öğrencilerden yazılı olarak toplanan çağrışımlar, frekans ve yüzde alınarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

C1 düzeyinde Türkçe öğrenen Suriyeli mültecilerin “gerçek” kavramına yüklediği çağrışımlar saptanmış ve Tablo 1’de gösterilmiştir:

Tablo 1: C1 Düzeyinde Türkçe Öğrenen Suriyeli Mültecilerin “Gerçek” Kavramına Yüklediği Çağrışımlar

Sıra	Kavram	f
1.	savaş	23
2.	ölmek	18
3.	İslam	18
4.	hayat	16
5.	zorluk	15
6.	öğretim	11

7.	doğruluk	10
8.	acı	9
9.	iş	8
10.	arkadaşlık	8
11.	sevgi	8
1.2.	Suriye	7
13.	barış	6
14.	yurt	6
15.	şehit	6
16.	aile	6
17.	vatan	5
18.	korku	5
19.	göç	5
20.	öldürmek	5
21.	silah	5
22.	gurbet	5
23.	mücadele	4
24.	kara	4
25.	adalet	4
26.	ekmek	4
27.	hakikat	4
28.	ırkçılık	4
29.	vicdan	3
30.	güven	3
31.	burs	3
32.	cesaret	3
33.	samimiyet	3
34.	mülteci	3
35.	kayıp	3
36.	yalan	3
37.	özgürlük	2
38.	mutluluk	2
39.	aşk	1
40.	sabır	1
41.	deprem	1
	TOPLAM	270

Tablo 1 incelendiğinde 41 farklı kavramın kullanıldığı görülmektedir. “Savaş, ölmek, İslam, hayat ve zorluk” en fazla kullanılan beş kavramdır. Kavramların olumluluk ve olumsuzluk bakımından sınıflandırılması Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: *Olumluluk ve Olumsuzluk Bakımından C1 Düzeyinde Türkçe Öğrenen Suriyeli Mültecilerin “Gerçek” Kavramına Yüklediği Çağrışımlar*

Olumlu Çağrışımlar			Olumsuz Çağrışımlar		
Kavramlar	%	f	Kavramlar	%	f
İslam, hayat, öğretim, doğruluk, arkadaşlık, sevgi, barış, yurt, aile, vatan, adalet, hakikat, vicdan, güven, cesaret, samimiyet, özgürlük, mutluluk, aşk.	44	119	savaş, ölmek, zorluk, sınav, acı, iş, Suriye, şehit, korku, göç, öldürmek, silah, gurbet, mücadele, kara, ekmek, ırkçılık, burs, mülteci, kayıp, yalan, sabır, deprem.	56	151

Tablo 2 incelendiğinde “gerçek” kavramına ilişkin çağrışımların %44’ünün olumlu, %56’sının ise olumsuz olduğu görülmektedir. Araştırma grubundaki Suriyeli mülteciler için “gerçek” kavramının olumsuz çağrışımlarının ağırlıkta olduğu söylenebilir.

İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

C1 düzeyinde Türkçe öğrenen Suriyeli mültecilerin “umut” kavramına yüklediği çağrışımlar saptanmış ve Tablo 3’te gösterilmiştir:

Tablo 3: *C1 Düzeyinde Türkçe Öğrenen Suriyeli Mültecilerin “Umut” Kavramına Yüklediği Çağrışımlar*

Sıra	Kavramlar	f
1.	barış	23
2.	mutluluk	18
3.	başarı	17
4.	hayat	16
5.	sevgi	15
6.	gelecek	15
7.	mezuniyet	13
8.	amaç	10
9.	hayal	10
10.	dönüş	9
11.	iyilik	9
12.	aile	9
13.	huzur	8
14.	öğretim	7
15.	vatan	7
16.	Allah	6
17.	sağlık	6

18.	Suriye	6
19.	arkadaşlık	5
20.	özgürlük	5
21.	anne	5
22.	para	5
23.	cennet	4
24.	ev	4
25.	azim	4
26.	tebessüm	4
27.	kader	3
28.	güven	3
29.	rüya	3
30.	üniversite	3
31.	kurtuluş	3
32.	Türkiye	3
33.	hoşgörü	2
34.	zorluk	2
35.	özlem	2
36.	affetmek	1
37.	mücadele	1
38.	bebek	1
39.	meslek	1
40.	korku	1
41.	bekleyiş	1
	TOPLAM	270

Tablo 3 incelendiğinde 41 farklı kavramın kullanıldığı görülmektedir. “Barış, mutluluk, başarı, hayat ve sevgi” en fazla kullanılan çağrışımlar arasındadır. “Gerçek” kavramının en sık kullanılan çağrışımı “savaş” iken, “umut” kavramının en sık kullanılan çağrışımı “barış” olarak ortaya çıkmıştır. Bu durum, Suriyeli mültecilerin gerçekliğini ve umudunu anlamak adına önemli bir bulgudur.

“Umut” kavramının çağrışımlarının olumluluk ve olumsuzluk bakımından sınıflandırılması Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4: Olumluluk ve Olumsuzluk Bakımından C1 Düzeyinde Türkçe Öğrenen Suriyeli Mültecilerin “Umut” Kavramına Yüklediği Çağrışımlar

Olumlu Çağrışımlar			Olumsuz Çağrışımlar		
Kavramlar	%	f	Kavramlar	%	f
barış, mutluluk, başarı, hayat, sevgi, gelecek, mezuniyet, amaç, hayal, dönüş, iyilik, aile, huzur, öğretim, vatan, Allah, sağlık, Suriye, arkadaşlık, özgürlük, anne, para, cennet, ev, azim, tebessüm, kader, güven, rüya, üniversite, kurtuluş, Türkiye, hoşgörü, affetmek, bebek, meslek.	97	263	özlem, zorluk, mücadele, korku, bekleyiş.	3	7

Tablo 4’te görüldüğü gibi umut kavramının çağrışımlarının %97’si olumlu, %3’ü olumsuzdur. “Gerçek” kavramının çağrışımlarının %56’sı olumsuzken, umut kavramının sadece %3’ü olumsuzdur. Buradan yola çıkarak araştırma grubundaki Suriyeli mülteciler için gerçek her ne kadar olumsuz bir çağrışıma sahipse de, umudun hâlâ güçlü olduğu yorumu yapılabilir.

Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Birinci ve ikinci araştırma sorusuna yönelik bulgular, daha çok kavramların sosyal ve psikolojik yansımalarını içermekteydi. Kavramların çağrışımları, aynı zamanda Türkçe öğretimi açısından da ilgi çekici bulgular içermektedir. Birbiriyle ilişkili kavramların daha kolay öğrenileceği ilkesinden yola çıkarak “gerçek” ve “umut” sözcüklerinin öğretiminde aşağıdaki önerilerden yararlanılabilir:

- Her ne kadar “gerçek” kavramı olumsuz bir çağrışım alanına sahip olsa da, bu kavram öğretilirken olumlu çağrışımlarının öncelenmesi önerilebilir. Çünkü Türkçe öğretiminin sözcük öğretiminin yanı sıra, bilinç geliştirme işlevi de söz konusudur. Bu bağlamda “gerçek” sözcüğü öğretilirken “hayat, doğruluk, arkadaşlık, sevgi, barış, yurt, aile, vatan” gibi kelimeler beraber ele alınabilir.
- Suriyeli mültecilere “savaş, zorluk, ölmek, acı” gibi kelimeler öğretilirken bu kelimelerin “gerçek” kavramıyla ilişkisinden yararlanılabilir.
- Umut kavramı öğretilirken başarıyı, mutluluğu, iyimserliği çağrıştıran görsellerden yararlanılabilir.
- Hem “gerçek” hem de “umut” sözcüğü öğretildikten sonra, kavram havuzundan seçerek yazma çalışması yaptırılabilir. Bu noktada Tablo 1 ve Tablo 3’teki bulgular ön açıcı olabilir.
- Söz konusu sözcükler, çağrışımlarıyla beraber öğretildikten sonra cluster yöntemiyle yazma çalışması yaptırılabilir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

C1 düzeyinde Türkçe öğrenen Suriyelilerin “gerçek” ve “umut” kavramlarına yüklediği çağrışımları belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada, bulgular Tablo 1, 2, 3 ve 4’te gösterilmiştir. Araştırma grubundaki Suriyelilerin “gerçek” kavramına ilişkin olumsuz, “umut” kavramına ilişkin ise olumlu çağrışımlarının daha yoğun olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulardan yola çıkarak “gerçek” ve “umut” sözcüklerinin Türkçe derslerinde öğretimine ilişkin öneriler sunulmuştur.

Suriyelilere Türkçe öğretimine ilişkin çalışmalar, son yıllarda giderek artmaktadır. Bu çalışmalardan kimi dinleme becerisini (Bkz. Gün, 2015a; Çekici, 2017), kimi okuma

becerisini (bkz. Demirci, 2016), kimi yazma becerisini (Bkz. Çiçek ve Kaplan, 2016; Deniz ve Çekici, 2017), kimi de konuşma becerisini (Bkz. Erdem, Şengül, Gün ve Büyükaşlan, 2015) konu edinmektedir. Beceri odaklı çalışmaların yanı sıra kültür aktarımını (Bkz. Gün, 2015b; Kalenderoğlu ve Çekici, 2017), ihtiyaç analizini (Bkz. Dursun ve Akkaya, 2017) ve sınıf öğretmenlerinin uygulamalarını (Bkz. Taşkaya ve Ersoy, 2016) ele alan çalışmalar da mevcuttur. Alan yazınına katkı sunan bu çalışmalarla beraber Gün, Yıldız ve Güvendik'in (2017) çalışması, bizim çalışmamızla karşılaştırılabilir bir nitelik taşımaktadır. Söz konusu çalışmada Kayseri'de ikamet eden ve savaş travması yaşamış Suriyeli çocukların geleceğe yönelik görüşleri belirlenmiştir. Çalışmada, Suriyeli çocukların ülkesine geri dönme umudu taşıdığı, ileride yapmak istedikleri mesleklerin bile savaş nedeniyle şekillendiği görülmüştür. Bu bağlamda bizim çalışmamız, Gün, Yıldız ve Güvendik'in (2017) çalışmasını desteklemektedir. Bizim çalışmamızda, C1 düzeyinde Türkçe öğrenenlerin, “gerçek” ve “umut” kavramlarına yüklediği çağrışımların onların sosyal yaşamlarıyla doğrudan ilgili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

2011 yılından beri ülkemize gelen ve Türkiye'nin yeni “ötekileri” olarak adlandırılan Suriyeli sığınmacıların geçici misafirler olmaktan ziyade kalıcı bir nüfus oldukları anlaşılmıştır (Aslan, 2017: 336). Bu nedenle Suriyelilerin ülkemize entegrasyonu önem kazanmaktadır. Suriyelilerin ülkemize entegrasyonu, politik, ekonomik, sosyal ve eğitsel boyutları olan önemli bir konudur. Bu bağlamda, Suriyelilerin düşünce dünyasını, kavramlara yaklaşımlarını anlamaya çalışmak, onların entegrasyon sürecini kolaylaştırabilir. Bu nedenle, Suriyelilere Türkçe öğretirken onların kavramlara yüklediği çağrışım alanlarını betimlemek ve değerlendirmek gerekmektedir. Bu bağlamda kavram öğretimi de içeren Türkçe eğitiminde, çağrışım tekniğinden yararlanılabilir.

Bu çalışma, araştırma grubu itibarıyla sınırlı bir nitelik taşımaktadır. Bu çalışma, farklı yaş aralıklarında, daha geniş gruplar üzerinde tekrar uygulanabilir. Sadece “gerçek” ve “umut” değil, soyut içeriği olan başka kavramların da çağrışımsal alanları betimlenebilir. Çağrışımlar belirlendikten sonra deneysel çalışmalarla çağrışım tekniğinin dil becerileri üzerindeki etkisi araştırılabilir. Bu tür çalışmalar, ülkemizdeki Suriyelilerin dünyalarını anlamak ve onlara Türkçe öğretmek adına yararlı olabilir.

Ülkemizdeki Suriyelilerin dilsel ve sosyal entegrasyonunda, Türkçe eğitimine önemli roller düşmektedir. Türkçe eğitimi hem Suriyelilerin Türkleri hem de Türklerin Suriyelileri anlamasında zemin teşkil etmektedir. İki halkın birbirini anlaması, entegrasyon sürecini hızlandıracaktır.

KAYNAKÇA

- Aslan, C. (2017). Türkiye'nin yeni ötekileri: Suriyeliler. *Route Educational and Social Science Journal*, 4 (8), 335-341.
- Aytaş, G. ve Erden, N. B. (2011). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sözel görsel çağrışım haritasının kullanımı. 11. International Educational Technology Conference Bildiri Kitabı (2. Cilt) içinde. Editör: Aytekin İşman, s. 2122-2126.
- Aytaş, G. ve Erden, N. B. (2012). Türkçe eğitiminde çağrışım tekniğinin kelime kazanımına etkisi ve önemi. *Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Üzerine Çalışmalar* içinde. Yayıma Hazırlayanlar: Engin Yılmaz, Mehmet Gedizli, Erdal Özcan, Yonca Koçmar, s. 198-203, Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. A., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çekici, Y. E. (2017). B1 düzeyinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde seçici dinleme ile dinlediğini anlama. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Yabancı Dil Öğretimi Araştırmaları* içinde. Editör: M. Ertan Gökmen, Nazan Tutaş, Sebahat Alan. s. 95-100. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

- Çiçek, M. ve Kaplan, K. (2016). Türkçe öğrenen Suriyelilerin yazılı anlatımlarının hata analizi bağlamında değerlendirilmesi. *Route Educational and Social Science Journal*, 3 (5), 96-116.
- Demir, T. ve Melanlıoğlu, D. (2011). Türkçe öğretiminde deyimlerin çağrışımla kazandırılması. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (3), 631-649.
- Demirci, M. (2016). B1 seviyesinde Türkçe öğrenen Suriyeli öğrencilerin sesli okuma becerisiyle ilgili tespitler. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkishor Turkic Volume 10 (7)*, 333-358.
- Deniz, K. ve Çekici, Y. E. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrenci twit'lerinin yazma becerisi açısından değerlendirilmesi. 2. Uluslararası Çağdaş Eğitim Araştırmaları Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı içinde. Editör: Nevide Akpınar Dellal, Semra Tıcan Başaran, s. 306-312. Ankara: Anı Yayınları.
- Dumanlı Kadızade, E. ve Özipek, M. (2017). Konuşma becerisinin geliştirilmesinde anlamsal çağrışım kavramının etkisi. *Route Educational and Social Science Journal*, 4 (2), 249-270.
- Dursun, H. ve Akkaya, A. (2017). Geçici korumaları altındaki Suriyelilerin Türkçe ihtiyaçlarının belirlenmesi: Şanlıurfa ili örneği. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 22, 1-22.
- Erdem, M. D., Şengül, M., Gün, M. ve Büyükaşan, A. (2015). Tekerleme Alıştırmalarına Dayalı Etkinliklerin Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Suriyeli Arapların Konuşma Becerilerine Etkisi. *Route Educational and Social Science Journal*, 2 (2), 1-11.
- Gün, M. (2015a). The opinions of the instructors about the listening skills of Syrian students learning Turkish. *International J. Soc. Sci. & Education*, 5 (4), 559-569.
- Gün, M. (2015b). Yabancılar Türkçe öğretimi veren elemanların Adıyaman ili çadır kent bölgesinde Türkçe öğrenen Suriyeli Araplara Türk kültürü aktarımına ilişkin görüşleri. *Cappadocia Journal of History and Social Sciences*. 5, 119-138.
- Gün, M., Yıldız, M. ve Güvendik, T. (2017). Suriyeli mülteci okul çağı çocuklarının eğitimi ve geleceğe ilişkin görüşleri. *International Journal of Language Academy*. 5 (2), 152-162.
- Kalenderoğlu, İ. ve Çekici, Y. E. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde B2 düzeyinde Türk filmleriyle kültür aktarımı: Neşeli Günler örneği. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 2 (2), 47-57.
- Kaya, M. F. ve Taşdere, A. (2016). İlkokul Türkçe eğitimi için alternatif bir ölçme değerlendirme tekniği: kelime ilişkilendirme testi (KİT). *Turkish Studies*, 11 (9), 803-820.
- Kılıç, M. (2017). 2011'den günümüze Suriyelilere Türkçe öğretimi, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sempozyumu*, 27-28 Nisan 2017, Bursa.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Takıl, N. B. (2015). Çağrışım ve Türkçe eğitimi. Saarbrücken: Türkiye Alim Kitapları.
- Takıl, N. B. (2016). Türkçe eğitiminde çağrışım, iletişim ve algı. Türkçe eğitiminde algı içinde. Editör: Gıyasettin Aytaş, s. 116-139. Ankara: Akçağ.
- Taşkaya, S. M. ve Ersoy, G. (2016). Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretiminde sınıf öğretmenlerinin uygulamaları. *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 130-138.
- TDK (2011). *Günel Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Uçar, İ. (2013). Kavram-çağrışım-kelime bağlamında bitki adlarına anlambilimsel bir yaklaşım. *Turkish Studies*, 8 (1), 2671-2683.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: Multilingual.